

SÖNDAGSSYMFONI

Foto: Anna Hill, Kristian Prohl

EN KATT BLAND HERMELINERNA

JÖNKÖPINGS SINFONIETTA

ANDERS PAULSSON *sopransaxofon*

JOHANNES GUSTAVSSON *dirigent*

29 jan 2017

Konserteralen Spira, Jönköping

Program

L-E Larsson	Pastoralsvit op 19 Overtyr Romans Scherzo	19'
J Dafgård	<i>Uruppförande</i> Konsert för sopransaxofon & orkester Sats I Sats II Sats III	26'

PAUS

F Mendelssohn	Symfoni nr 4 A-dur op 90 "Den italienska" Allegro vivace Andante con moto Con moto moderato Saltarello Presto	32'
---------------	--	-----

Lars-Erik Larsson 1908-1986

Mot slutet av 1930-talet anställdes Lars-Erik Larsson vid dåvarande Radiotjänst. Hans uppgifter var att dirigera radioorkestern, producera musikprogram och tillgodose radions behov av nyskriven musik. Under de här åren var den lyriska sviten en mycket populär programform. Den innebar att man läste dikter och omgav dem med lämpliga musikvinjetter. Till sådana program skrev Larsson bland annat Intima miniatyrer och Förklädd Gud, ett annat kallades Dagens stunder, och dikterna var valda så, att de berättade något om olika tider på dygnet. Larsson tyckte att han lyckats så pass bra med sina vinjetter att han trodde att en svit ur musiken också skulle kunna försvara sin plats på konsertestraderna. Han valde tre av de sex satserna. Det var Pastoralsvit som skapades på detta sätt, ett av de mest spelade svenska orkesterverk som någonsin skrivits.

I synnerhet är det mellansatsen Romans som blivit älskad, och som kuriosum kan nämnas att den musiken skrevs för att illustrera Oscar Levertins dikt Siesta, en dikt genomsyrad av sydländsk hetta. Men denna romans kommer bäst till sin rätt när den omges av den konstfulla overtyren (till Heidenstams En dag) och det nästan mendelssohnskt fjärlilätta scherzot (till Kerstin Heds De två tonerna).

Som tjänsteman på Radiotjänst komponerade Larsson för den breda allmänheten. Det blev ljus, utåtriktad och neoklassisk musik. Men Larsson hade mer att säga, och sökte sig vidare. Han strävade efter att ersätta det lekfulla och älskvärda med mannamognad. Hans självkritik växte, hans tonspråk blev kärvare, hans formspråk fick andra ideal. När han 1947 lämnade Radiotjänst för att tillträda som kompositionsprofessor vid Musikhögskolan i Stockholm, var det också dags att träda fram som en lärd och allvarlig tonsättare, men med samma angelägna budskap. År 1948 uruppförde Tor Mann i Stockholm ett *Andante elegiaco* där tre element dominerar: ett rytmiskt ostinato, en underbar stråkkanon och en avslutande kulmination med majestätisk mässingsklang. Tonsättaren kände säkert på sig att satsen behövde en föregångare och en efterföljare, och två år senare blev *Andante elegiaco* mellansats i Musik för orkester. Hela verket uruppfördes av Sven-Åke Axelsson i januari 1950 i samband med firandet av Malmö Konserthusstiftelses 25-årsjubileum.

Verket är i allt utom namnet en symfoni, som låter inledningens motiviska fragment växa ut i fritt formade bägrörelser och fylliga klanger. Här finns kontraster i taktarter, motiv och klanger. Finalen rymmer också kontrastverkan mellan en dansmelodi och en avskalad, kärv musik – allt växer organiskt, naturligt, något som Larsson alltid lyckades med.

Jörgen Dafgård f 1964

Jörgen Dafgård avslutade diplomutbildningen i komposition i Malmö 1999, och hade där bland andra Hans Gefors, Hans Abrahamsen och Kent Olofsson som lärare. Bland hans framgångsrika orkesterverk kan nämnas *Slöjor* som 2000 belönades med första pris i Sveriges Radios och Berwaldhallens kompositionstävling och som därefter spelats på många håll i världen, och fick även en topplacering vid den internationella kompositionstävlingen *Masterprize*.

Hans första symfoni komponerades 2003–04 och uruppfördes av Nordiska Kammarorkestern i Sundsvall i oktober 2004 med Christian Lindberg som dirigent. År 2013 var han vårens tonsättare i Berwaldhallen, där fem av hans orkesterverk framfördes av Sveriges Radios Symfoniorkester. Hans klarinettkvintett *Whims and Wizardry* nominerades 2013 till Musikförläggarnas Pris som årets bästa kammarmusikverk, hösten 2013 fick hans *Mahler Revisited* ett succéartat framförande av Zagrosensemblen vid Nordiska Musikdagarna i Helsingfors – för att nu nämna några av hans framgångar. Det verk som nu ska få sitt allra första framförande är en konsert för sopransaxofon och orkester som har beställts av Västerås och Jönköpings Sinfoniettor tillsammans.

Jörgen Dafgårds egna ord om verket

I sopransaxofonkonserten har jag arbetat konsekvent med rytmiska och harmoniska cykler, men det är stor spännvidd i uttryck mellan satserna. Dramaturgiskt är den röda tråden en skildring av en väg till förnyelse efter en motgång. På så sätt bildar hela verket också en cykel av regeneration eller pånyttfödelse. Låt oss se vad som händer.

Jörgen Dafgård

Konsertens första sats blandar lek och allvar och är full av metamorfoser. En lite djupare analys avslöjar en dualistisk spänning mellan en vital karaktär och en mer sorgset klagande karaktär. Satsen börjar med kraftfulla uppåtriktade rörelser som övergår i lekfullt rörliga spiralliknande figurer. Ett sångbart tema introducerar en mer känslösam karaktär. De två karaktärerna ställs emot varandra och den känslösamma karaktären fördjupas åt det sorgset tragiska hållet i ett långsammare parti. Rörligheten och kraften återvänder så och element från båda karaktärerna ställs åter mot varandra i ett spänningsfyllt parti som alltmer kommer att domineras av den tragiska karaktären. Plötsligt fryser handlingen i eftertanke och fokus riktas mot solisten. Ett ljus skimrar vid horisonten. Tunga skurar drar förbi som efterhand spricker upp och melodiken letar sig tillbaka till vitaliteten från satsens början. Energin stegras. Element förknippade med den klagande karaktären återkommer, men man förnimmar nu en kraftfull kampvilja. Kraften fångas dock in av en inneslutande intervallföljd förknippad med den sorgset klagande karaktären och satsen slutar tragiskt.

Vad var det som gick fel? När vi möter motgångar i livet kan vi behöva andlig eller själslig förnyelse. Ett sätt att nå dit är genom meditation. Andra satsen inleds med ett enkelt mjukt böljande tema. Kanske gestaltar det en mild resignation. Att släppa taget och låta saker vara vad de är kan få mer djupt liggande känslor att komma fram. Temat följs också av ett bredare flöde som kulminerar i orkestern. Därefter kommer ett kontrasterande värlikt oskuldsfullt tema. Kanske gestaltar det nytt liv som knoppas. Detta är satsens tre huvudkomponenter som med valörrika övergångar avlöser varandra. Det inledande temat återkommer i mitten och på slutet och blir successivt alltmer grönskande.

Någonting har hänt när vi kommer fram till sats tre. En känsla av pånyttfödelse träder in. Plötsligt är allt möjligt. Musiken fylls av lätthet och kraft. En ny värld öppnar sig som vi upptäcker med äventyrlust. Efter en kul-

mination blir orkestersatsen mer avskalad. Mystiken tätnar. Så med ens lyfter vi. Förgrunden blir till bakgrund över vilken solostämman svävar när vi kommer in i ett eteriskt parti. Efter ett crescendo öppnar sig hisnande bråddjup och vi kommer in i ett turbulent scherzosoparti. Tematiskt refererar musiken snart till den underliggande konflikten i sats ett. Efter en kulmination följer en virtuos solokadens där solisten får sträcka ut i sitt fulla register i en expanderande utveckling som löser upp det som tidigare varit bundet. Musiken återknyter därefter till den lekfullt utvecklande kraften i första satsens inledning och den underliggande tendensen därifrån kan nu föras i hamn i en kraftfull avslutning.

Felix Mendelssohn 1809-1847

I eftervärldens ögon är Felix Mendelssohns ”Italienska symfoni” ett ovanligt lyckat och inspirerat mästerverk. Men trots att han här skrivit ner sina starkt positiva upplevelser från en italiensk resa 1830-31 – inte minst tydliga i finalens härligt medryckande karnevalsstämning – så blev han själv aldrig riktigt nöjd. Han var visserligen bara några och tjugo år gammal vid den här tiden, men för Mendelssohns del betydde det att han redan skrivit flera av sina mest spelade och älskade verk, däribland den strålande overtyren till En midsommarnattsdröm.

Det hela började så glatt och lovande när han i februari 1830 skrev ett brev hem till sin likaså komponerande syster Fanny, där han berättade att ”den italienska symfonin tar sig – den kommer att bli det lyckligaste verk jag hittills skrivit”. Men tiden gick och i början av 1832 skrev han från Berlin att arbetet kostat honom de värsta ögonblick han någonsin upplevt.

”Italienska symfonin” fullbordades inte förrän i mars 1833 och några månader senare uruppförde han den som dirigent i London, närmare bestämt i Hanover Square Rooms (där Haydns Londonsymfonier introducerades på 1790-talet). Han lät symfonin räknas in bland de tre verk som London Philharmonic Society beställt av honom i november 1832. För en symfoni, en overtyr och ett vokalverk erbjöds han 100 guineas.

Framförandet blev en omedelbar succé, men tonsättaren blev aldrig så nöjd med sitt arbete att han lämnade det till tryckeriet. Genom åren fick symfonin genomgå en rad revideringar.

Den italienska symfonin framfördes aldrig i Tyskland under tonsättarens levnad, och först fyra år efter hans död publicerades symfonin och fick då opusnumret 90, trots att den kronologiskt sett borde ha ett nummer omkring 30. Mendelssohns symfonier skrevs faktiskt i följande ordning: nr 1 op 11 1824, nr 5 "Reformation" op 107 1832, nr 4 "Italienska" op 90 1833, nr 2 "Lobgesang" op 52 1840 och slutligen nr 3 "Skotska" op 56 1842.

Idag har vi svårt att förstå varför tonsättaren inte godkände denna ungdomligt vitala musik, som är så genomsyrad av söderns glödande sol, men som också rymmer ömhet och kärlek. Musiken är så spontan att man inte anar upphovsmannens möda. Den är genomskinligt instrumenterad och klassiskt klar i strukturen.

Utan förberedande preludier bryter glädjefulla blåsarackord ut, sammanbundna av violinmelodier. Är andra satsen ett vykort från vandrande pilgrimer och är den tredje en lantlig, nattlig naturbild? Och vilken annan dursymfoni slutar med en sats i moll, om än aldrig så livfull?

Stig Jacobsson

Anders Paulsson sopransaxofon

Anders Paulsson är utbildad vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm, Conservatoire de Bordeaux och Manhattan School of Music i New York. Han har gjort världskarriär med sin sopransaxofon och är sannolikt den förste musikern med en solistkarriär på detta i klassiska sammanhang sällsynta instrument. Sedan debuten i Carnegie Hall 1992 har Anders Paulsson framträtt som solist i 25 länder och uruppfört verk av femtioåttio tonsättare i bland annat Alice Tully Hall i New York, Berliner Philharmonie, Concertgebouw Amsterdam och Kitakyushu Performing Arts Centre i Japan.

Anders har framträtt som solist med t ex Kungliga Filharmoniska Orkestern i Stockholm, Sveriges Radios Symfoniorkester och St. Petersburg Philharmonic och har samarbetat med dirigenter som John Storgårds, Lü Jia, Okko Kamu, Johannes Gustavsson och Eva Ollikainen. Med en förkärlek för improvisation har han haft förmånen att samarbeta med ett brett spektrum av artister från Anne Sofie von Otter och Håkan Hagegård till Alice Babs och The Real Group.

Johannes Gustavsson dirigent

Johannes Gustavsson har studerat till dirigent på Norska Musikaliska Akademien där han undervisats av Lars Anders Tomter, Ole Kristian Ruud och Olav Anton Thommessen. År 2003 vann han Svenska dirigentpriset och är idag en uppskattad dirigent som arbetar med de ledande orkestrarna i Skandinavien. Bland dessa kan nämnas Kungliga Operan, Radiosymfonikerna och GöteborgsOperan. Johannes Gustavsson är en av Sveriges ledande unga dirigenter med ett brett arbetsfält där han dirigerar symfonisk repertoar och operarepertoar. Han är idag chefsdirigent vid Wermland Opera.

Jönköpings Sinfonietta

Orkestern bildades 1988 och rör sig i ett stort område, både konstnärligt och geografiskt. Kulturhuset Spira är den fasta spelplatsen men orkestern spelar också regelbundet i konsertlokaler, kyrkor och skolor i Jönköpings län och andra delar av Sverige. En konsertsäsong kan innehålla allt från musikalkonserter och samarbeten med popstjärnor till operafestivaler och konserter med de stora mästarna på programmet. Metodiskt arbete har skapat en modern och flexibel symfoniorkester som imponerar med sin klang och precision.

Violin 1

Anton Lasine, km
Victor Mobäck
Staffan Schein
Gunnela Nilsson
Diana Lewtak
Isa Hammarsten

Violin 2

Johan Morén
Marie Stigmer
Evgueni Lobas
Juliana Shapiro
Staffan Ebbersten

Viola

Pawel Krymer
Igor Viktorovitch
Farida Saifeeva
Sophie Bretschneider

Cello

Håkan Molander
Mari Wall Söderhjelm
Johanna Hydén

Kontrabas

Anders Gerhardsson
Erik Ottosson

Flöjt

Ewa Ljungberg
Hilda Holm

Oboe

Adrian Roach
Maria Bolton

Klarinett

Charlotta Savander
Paloma Pinto Viloria

Fagott

Lou Paquin
Ivan Jurkovic

Horn

Johan Innab Tiger
Per Wilhelmsson

Trumpet

Martin Isaksson
Magnus Jonsson

Trombon

Klas-Henrik Djärf

Tuba

Yngve Nordström

Pukor/Slagverk

Johan Bejke

KLASSISK TORSDAG

23 feb

BAROCK 'N' ROLL MUSIC

Dansant sväng när nya musiker presenteras med Jönköpings Sinfonietta. Musik av barockstjärnorna Purcell, Händel, Vivaldi och Telemann

Peter Spisky *dirigent och violin*
Lou Paquin *fagott solist*

smot.se/klklassisktorsdag

Kvällens soppa Morotsoppa med räkor

NYHET

Värm upp med en god soppa!
Boka den på webben samtidigt
som du köper biljett.

Förbokningspris 70 kr.

Ordinarie pris 75 kr.

Soppan serveras från 17.00
smot.se/klklassisktorsdag

SÖNDAGSSYMFONI

5 mars

DEN TONGIVANDE SYMFONIN

Jönköpings Sinfonietta
Eva Ollikainen *dirigent*

smot.se/den-tongivande-symfonin

Beethovens femma i ryskt sällskap med Jönköpings Sinfonietta

Region Jönköpings län är huvudman för Smålands Musik & Teater som också får stöd av Statens Kulturråd och Kultur Jönköpings kommun.

Tänk på våra allergiker – använd sparsamt med parfymade produkter. Det är inte tillåtet att göra inspelningar eller att fotografera under konserten.